

ELŐ-BESZÉD.

Magyar Hunyadi *az a* Könyveske,
 mellyel édes Hazámnak kedveske-
 dem; *Hunyadi*, mert ama hajdani Híres
 Vezér *Hunyadi János* életének egy ha-
 rabját foglalja magában. *Magyar Hunya-
 di*, mert Magyar Szerzett Versel, vitézi
 énekkel tiszteli azt a Magyar Hazája-
 hoz utolsó pihenéséig hűséges Vitéz Ma-
 gyart, a' kinek nagyra született volt-
 ta, és sok bámulásra méltó vívelt dol-
 gai, szinte úgy, vagy jobban meg-érdem-
 lenének akár egy *Homerust*, mint *Ulis-
 szes*, akár egy *Virgiliust*, mint *Eneás*.
 Mert ha azt el-hallgatnám-is, a' mit ma-
 ga Kis László Király az egész Ország után
 meg-vallott róla, a' maga *Diplomájában*
Függő Petsétes Levelében; hogy *Hu-
 nyadi érdemeinek akár melly nagy di-
 tséret sem sok*: meg-ismerte ezt ő is a'
 még az irigység-is; mikor a' fellyebb em-
 lített *Szilvius Eneás* meg-hallván halá-
 lát, így siratta-el őtet: *Sajnálom, hogy
 meg-holt az a' Keresztyén Hadi Sereg-
 nek Vezérje a' Vajda, vagy a' mint
 mondják Hunyadi; mert az ő halálával,
 a' mi reménységünk-is úgy tetézik hogy
 meg-holt. Sőt a' mi nagyobb, sajnálta ha-
 lálát, még az ő leg-dühösebb ellensége.*

Mahomed Török Császár is; a' kinek, noha száz ötven ezerből álló Hadi Seregét Belgrád alól tsűfűl, és nagy kárral el-kergette; sőt magát-is csak-nem halál-ra febesítette; még-is mikor *Hunyadi* halálát hírül vitték néki, úgy mondják, hogy meg-könyvezte.

Illyen nagy Ember, és illyen felséges ditséreteket érdemlett Férfitű hát az, a' kit én meg-akartam e' Könyvetskében ditsérni; illyen fokban által-ment *Encás*-nak akartam *Virginiussa* lenni: és ha ez az én tsekély munkám kitsinynek ítéltetik arra, hogy ezzel olyan Ditsösséges Férfitű ditsértesse; elég mehetségem, és egyszersmind vigasztalásom az; hogy maga Királya vallása fzerém, ötöt illendő-képpen meg-nem lehet ditsérni.

Hogy valaha olyan Nagy Sándort kapjak, a' ki *Hunyadi* temetsége felett meg-állván, ötöt azzal-is fzerentsélebbnek tartsa, és vallja; hogy én ő róla *Hunniást* vagy *Hunyadit* írtam; a' hoz reménységem nincs: de azzal tsak ugyan merem magamat biztatni, hogy azok a' kik *Hunyadi* nagy érdemeit vagy nem tudták, vagy nem elege betsülték, vagy a' fok újabb nagy Emberek' ditséretei között

erről el-felejtkeztek; ez Könyvetskének olvasása-közben vigan fognak emlékezni, hogy voltak a' mi szegény Nemzetünk-ből-is olyan Nagy Emberek; a' kiket az akkori Világ fok tekintetben, tsak-nem első Héróknak tartott.

Az *Eneis* formájára írtam pedig ezen tsekély munkátskát, fok okokra nézve; mind azért, hogy *Virgilius* fok nagy emberek', 's még ama' hajfázal-hafogató *Skaliger*' ítélte fzerént-is olyan Vers-fszerző, a' kinek az ilyen szabású írásokban párja niuts, a' mint hogy még ama' nagy emlékezetű *Voltér*-is nem ízégyenlette ötet a' maga *Henriássában* nagyon, sőt talám felesleg-is majmolni: mind azért, hogy az ilyen mód természetel-is leg-fzebb, mind még azért-is, hogy *Hunyadinak* fok-féle viszontagságai-is, ha a' dolgot nem a' külső színében, héjjában, hanem belső valóságában nézzük, az *Eneás'* bújdosásihoz nagyon hasonlítanak, a' mint hogy;

Magam-is mint-egy vádolni láttatom magamat, mintha az *Eneist* nagyon gyermekesen-is majmoltam volna, meg-nem tartóztathatván magamat, hogy némelly helyeken szóról szora-is le-ne fordítsam,

(: noha már ez az *imitatio*, valakinek követésére nem tartozik :) de ezt egy részént azért is tselekedtem, hogy ítélhesék-meg a' régi Deák, 's egyfzersmind mostani Magyar Poesisban gyönyörködő Tanult Magyar Urak, miképpen esnének annak a' régi Deák vers-szerzőnek gondolatai, és ki-mondásai Magyarúl? Inert ha az ízelelnék nem fog terfzeni, szándékom vagyon az egész *Eneist*-is hasonló szabású Magyar Verseken ki-adni; mellynek már közel negyed-réfe nálam kézfzen-is vagyon: a' miket pedig a' Könyv' leveleinek sílván jegyzés-képpen fel-tettem; sok helyeken a' magam ki-mondásit, vagy egy dologról másikra való által-ugrást a' *Virgilushoz* hasonlítván, azt nem miad fordításképpen tselekedtem; hanem a' hol szóról szóra fordítottam, ott világosan ki-is tettem, hogy fordítás. A' munkának egész öfzve-rakásában pedig, miképpen találhattam-el a' *Virgilius*' formáját, és az a' hoz értő Tudósok' ízája' ízét, az erről való ítélet-tételt azokra bizom, a' kik a' hoz nem csak szeretnek tudni, hanem valósággal tudnak-is. Az én értelmem ízerént, a' miben leg-többet külömböz a' *Magyar Hunyadi* az *Eneistől*, ez, az, hogy *Eneás* a' Róma' fundálására, mint bizonyos, és ő előtte tudva lévő tzelra úgy

így szándékozott: *Hunyadi* pedig az ő fok nagy tselekedeteinek vége felé tudta-meg, kitsoda ő? és mitsoda ditsősséges halz-na léfz' az ő ditsősséges tselekedeteinek? mert egyéb aránt a' tzelra nézve, úgy hozatik itt bé *Hunyadinak* fok fáradt-hatatlan iparkodása, mint a' melly (: ám-bár az ő tudása nélkül:) a' Fijának Kirá-lyi-székre lejendő emeltetésének ellene állhatatlan elzköze vólt.

Mivel azért mind a' fzemély a' kit ditsőrek, mind a' Poéta a' kit követek, olyan igen különös, hogy én, ha gyen-ge vers-fzerző létemre ilyen nagy dolog-ba, valami helyes ok nélkül kaptam vól-na; akár melly tudós Hazám-haitól-is könnyen meg-ítéltethetném érette: nem léfzek talám terhére egy egyenes látású olvasó jó Barátomnak-is, ha egy két szó-val ide teszem, mik indítottak engemet ennek írására? tudni-illik:

Nem egy-két magános személynek való kedveskedés vólt a' tzelom; nintsen *Augustusom*, *Oktáviám*, *Marcellusom*; a' kinek kedvéért, (: a' mint sokan ítélnék *Virgiliusról*;) tselekedtem vólna ezt; ha-nem a' mint helyebb meg-jegyzettem Ha-zám ditsőssége mellett buzgok: és annak örül-

örülnék, ha minden hajdani nagy emlékeztető Magyar Fő Úrnak, egy ilyen forma oltlopa volna a' Hazában: hadd tudnák az idegenek a' régiekért-is betsülni a' mostani Magyarokat, a' mostani Hazafiak pedig igyekeznének követni Attyaik' nyomdokait. Továbbá

Indított engemet a' Magyarul írásra, különösen pedig a' vers írásra, egy érdemes Hazafinak T. Péczeli József Úrnak, mind szóval való ferkentgetése, mind a' maga tudós munkáiban, 's nevezetesen a' Magyar Henriálla' Elöl-járó-beszédje' végén közönségesen a' Hazafiakhoz tett, igazán hatznos intése, és másutt is világ' eieiben botsátott igen helyes okoskodása arról, 'hogy a' nyelvnek tsinosgatása, igen sokat tesz' a' Nemzettségnek pallérozására: hanem azt már nem tagadom; hogy ha ezt az ezen dolgban való hűséges fáradozásomat kissébb, vagy-is alacsonyabb materiájú munkákon kezdettem volna; és azután kaptam volna ebbe, sokkal könnyebben elérhettem volna azt a' célot, melly már harmadik oka annak, hogy ebbe a' munkába belé kaptam. Mert

Ha a' Hazában mind jóra való igyekezetemről, mind pedig olyan, a' milyen

Ilyen vers-szerző tehetségemről ismeretesebb volnék, úgy hogy munkámnak az *Auctor* nevéből-is származhatott volna valami tekintete; úgy a' Királyhoz, 's Hazához való tökéletes hűségre, a' nagy dolgoknak, minden nagyra-vágyás nélkül való végbe vitelére, a' hivatal viselésében természettel meg-kívántató egyenes lépésű gyorsaságra, a' fáradhatatlan állhatatosságra, a' nagy méltóságban helyezettettekhez igen illendő tüzésre, és sok alkalmatlanságoknak örömeit szenvedésére fokkal könnyebben serkentettek volna *Hunyadi* példájával azok a' Magyar szívek; a' kiknek természettel-is úgy kellene szülni mint Magyaroknak; de a' mellyekkel a' mostani században, a' mikor heverésért sem dítsősséget, sem jutalmat nem adnak, úgy-is kénytelenek; mert most, ha valaha a' *Virtus* Temploma a' dítsősségével úgy öfzve-van ragasztva, hogy ez amannak bé-nyíló kamarája, az pedig emennek udvarló szobája, és a' kettőnek egy ajtaja vagyon.

Szép az tagadhatatlan, mikor valaki Nagytól születik, de sokkal szebb, ha nagynak születik; szép volt *Hunyadinak*, mikor a' Bétsi hármás Ország Gyűlésében, sok nagy méltóságú Hertzegek,

Vezérek, Grófok előtt, a' kik fényes ágyból lett származásokért született Uraknak mondathattak, a' Király után első széket nyert az a' Hunyadi, a' kinek eredetét talán az egész Gyűlésben egy sem volt a' ki tudta volna. Szép volt, hogy egy olyan ember, a' ki születésére nézve leg-feljebb-is csak egy köz Nemesnek ítéltetett, már Rómától Királyi nevet és Koronát érdemlett; a' Fija pedig valósággal a' Magyar Királyságot el-is érte. Szép volt, hogy egy magános ember, maga fáradthatatlanságával tizen-két esztendő alatt annyira ki-terjesztette az Ország' széleit, a' mennyire az ő előtte volt Hatalmas Királyok, közel ötven esztendő alatt vagy nem terjeszthették, vagy inkább el-is veszítették. Az ilyen jó vérrű Fiakból pedig ez a' termékeny és jó fajtú Haza, soha nem lett volna szűkös, ha a' puhaságnak apródonként lett be-üszszása után, a' jutalmat a' Tisztségekkel öszve-nem zavarták volna. De azt akárki meg-vallhatja, hogy soha sem áll tántorgóbb lábau a' közönséges Társaság, mint akkor, ha az akár melly dologban tett érdem, (: mellyet néha a' Nagy Atyák' sír-halmából-is fel-ásunk :) olyan Hivatallal jutalmaztatik-meg, a' mellyekben érdemet sem tettünk, -s nem-is tudunk hoz-

hozzá. Az érdem jutalmat vár; a' hivatal pedig nem annyira annak való, a' ki valamelly más szabású érdemet tett, hanem a' kinek hajlandósága van reá.

Várhatom - é én ezeket a' képzelt hasznokat a' Magyar Hunyadiból, vagy: nem? még nem vagyok benne bizonyos ha ezt nem, talám el-nyerem azt; hogy a' mi Magyar nyelvünknek szép, és akár minek le-írására alkalmas volt; ezzel-is világosabb lesz, ha ezt sem, már úgy nem marad egyéb vigasztalásom annál; hogy tisztességet tettem, az ennél fázszorta többet érdemlett *Hunyadi Hamvainak* azzal; hogy az ő nagy érdemeinek emlékezetét frissítem; 's ha az idegen Nemzeteknél, csak felényi kedvességbe mehetne-is a' Magyar nyelv, mint a' Magyaroknál az idegen, azokkal-is el-hitetném ezzel; hogy találhat a' Magyar-is a' maga Nemzetében olyan nagy Embereket, a' kiket tzelül tehetne magának, sok *Odiszeák*, *Encisok*, *Kassándrák*, *Henriások*, 's a' t. írásiban, tsinálásiban.

A' Magyar Hunyadi é én ki-pótolhattam volna tizenkét, vagy leg-alább tíz könyvre; ha az a' néminémű nagyot
al-

álmadozásom, melly mikor e'hez fog-
 tam, sokra kényszerített; a' miatt meg-
 nem találgatott volna bennem, hogy ha
 sok Tüdő Hazának' szája' izét el-nem
 találom: csak jobb lesz' a' kevés szépsé-
 ge, mint a' sok rútatska: a' mint hogy
 egy-is intőztem a' Könyvnek utolsó ré-
 szét, hogy ha akár kinek-is volna kedve
 ki-toldani, iktarhat még belé, a' hatodik
 Könyv előtt-is két Könyvet, és utánna-is
 kettőt; még-is talál elég írni valót. Egy
 egész Könyv telne csak némelly Magyar
 Királyoknak a' Felséges Második Jó'seig
 való elő-számlálásából-is. - - A' mi már
 a' Verseknek formáját illeti, azon fokat
 tusakodtam magamban, ha vallyon a' Deák
Heroicum Carmennel, a' négy-é, vagy
 a' két-sorú *Serófák* egyeznek-meg job-
 ban? De a' mint közönségesen szokott
 lenni, hogy kiki a' maga fázeka mellé
 szit, én-is a' négy-sorút találtam jobbnak:
 okamat ide nem írom, 's addig helybe
 sem hagvom, míg azokat is érzésű Tü-
 dós Magyarokkal nem közlöm; mert több
 szem többet lát: annyi-val inkább meg-ke-
 llett pedig a' négy-sorú Versek mellett ma-
 raduom, hogy alig vagyok egynéhányad
 magamnal tudtomra, a' kik ilyeneket
 szeretnének írogatni; melly pedig a' Ma-
 gyar nyelvnek nem utolsó voltát mutat-
 ja,

ja, a' mennyire lehetett el-kerültem, hogy vagy önalmassá, vagy értetlenné ne legyem vele a' dolgot, vagy szót ne szaporítsak, mind ezt, mind az *Eneis* formáját találtam-e el, vagy nem? ha egyenes ítéletű Hazám'-fiai magok *Kriziseket*, rostálásokat, 's róla való ítélet tétteleket velem Levél által közleni fogják, igen kedvesen véfzem.

Tóldalékál mellé tettem a' Magyar Hunyadinak egy *Királyi Dönátziót*-is, melly az egész Híktóriát próbálja-is, világosítja-is.

Utóllýára-is arra kérem az érdeemes Olvasókat, hogy ezen tsekély munkátskámról az ítélet tételt igazán, de szerezettel tegyék-meg, és ha a' hibákon igazítani szeretnek; azt elébb velem közöljék: mellyet ha meg-nyerek, rövid időu más három rendbéli darabokkal fogok szolgálni. Mert a' Magyar nyelv' gyarapítása' dolgában, ha tsekély tehetséggel bír-is; de a' jó indúlatban 's igyekezetben nem utólsó Magyar, mellyből írta ezt a' Magyar Hunyadit-is. Füreden 22. Martii 1787.